SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 142. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JULY 27, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 27-го ЛИПНЯ 1991 Ч. 142. РІК XCVIII.

СУД У СПРАВІ С. ХМАРИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Київ (УНІАР). — Тут в середу, 24-го липня, суд у справі Хмари — Григор'єва розпочався з допитування свідків звинувачення — працівників міліції, відповіді яких були ідентичними. Підсудних в останні дні привозять з тюрми, але в судовій залі їх немає, тримають у кімнатах для арештантів. Степана Хмару і Вороб'йова 22-го липня вивели із судової залі перед заслуханням свідчень полковника Григор'єва. До залі в той день не допустили також народних депутатів Ларису Скорик, Олеся Шевченка і Олександра Гудиму. Свідчення Григор'єва проходили за замкненими дверима.

Наступного дня в судовій залі був лише Вороб'йов, інших підсудних знову привезли і тримали в кімнатах для арештантів. Не привозили лише Олександра Ковальчука. У середу, 24-го липня, на засіданні були присутні лише адвокат Олександра Батовкіна Людмила Ланцовська та громадський захисник від „Меморіялу" Мирослава Лещенко. Були заслухані свідчення свідка Гашка, який пригадав жовтневі події на Софіївському майдані і дії полковника Григор'єва, який уже тоді виступав у ролі провокатора, маскуючись під рухівця. Григор'єв звинувачення відкинув. Як повідомила громадський захисник Олександра Ковальчука Ніна Голобуцька 23-го липня її позбавили судової перепустки на підставі того, що справа Ковальчука відокремлена від справи С. Хмари. Н. Голобуцька подала заяву судді Білоусенкові з проханням зустрітися із своїм підзахисним, відповіді вона не отримала. На протязі місяця захисник не має ніяких відомостей про стан здоров'я О. Ковальчука і про місце його перебування. Батько підсудного Ковальчука неодноразово звертався до Лук'янівської в'язниці і до психіятричної лікарні, але відомостей про місце перебування сина теж не отримав. Батько і громадський захисник обвинуваченого не знають чи живий Ковальчук взагалі. Вони звертаються до світової громадськости допомогти визволити тяжкохворого Ковальчука, який переніс дві операції, будучи опроміненим радіяцією під час ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи. Психічний і фізичний стан його є катастрофічним.

Вимагають повернення в Україну вояків

Івано-Франківське (УНІАР). — Тут 21-го липня відбулася конференція Комітету Солдатських Матерів области. Учасники її зробили підсумки весняного призову та дотримання призовними комісіями вимог чинного законодавства і декларації про державний суверенітет України. Виступили: голова Обласного Комітету Солдатських Матерів Марія Дащенко, її заступник Ганна Ковалик та інші.

Солдатські матері прийняли резолюцію з вимогою -зверненням до Міністерства оборони СССР повернути в Україну вояків, покликаних до армії з території України.

Вояк Іван Дмитерко, який був призваний з Івано-Франківщини, втік 13-го липня з військової частини 63036 у Дніпропетровському, де терпів жорстокі знущання. Вояк прийшов до голови Дніпропетровського Комітету Солдатських Матерів Ірини Баклюкової і разом з нею звернувся до військової прокуратури міста, де розповів про позастатутні стосунки у військовій частині. Військова прокуратура розпочала слідство. І. Дмитерка переведено до іншої військової частини.

Можуть відновити бомбардування Іраку

Вашінґтон. — Керуючись резолюціями Ради Безпеки ООН, З'єднані Стейти назвали четвер, 25-го липня, останнім днем, протягом якого Саддам Гуссейн повинен повідомити про заводи і дослідні центри, які є в Іраку і які працюють над створенням нуклеарної зброї. „Якщо Гуссейн не повідомить про те, що треба, не виключені будь-які дії", — сказав кілька днів тому президент Джордж Буш.

Однак у середу Дж. Буш дав зрозуміти, що воєнний удар по Іраку — крайній захід і такого удару в четвер не буде, навіть якщо іракський диктатор не повідомить на час про раніше затаєні від ООН нуклеарні підприємства. У четвер рано представник Білого Дому для зв'язків з пресою Роман Попадюк також заспокоїв репортерів, сказавши, що удар по Іраку навряд чи відбудеться.

Однак генерал військово-повітряних сил Чарлз Горнер, який командував американською авіяцією під час операції „Буря пустині", сказав журналістам, що його частини готові виконати наказ Президента, якщо такий наступить. „Ми могли б знищити все, що нам накажуть, за кілька днів", сказав генерал. „Ми маємо необхідний потенціял, а Президент дав зрозуміти, що цей потенціял може пригодитися найближчим часом", — додав генерал Ч. Горнер.

Щодо „потенціялу" американської військово-повітряної сили змогла переконатися група журналістів, яка побувала в середу на покладі атомного літаконосця „Авраам Лінкольн", який перебуває тепер у північній частині Перської затоки. Екскурсоводом виступав контр-адмірал Тімот Райт, командуючий авіяносною групою. „Я маю надію, — сказав він перед початком екскурсії, — що Саддам Гуссейн буде вести себе так, щоб уникнути конфронтації".

„Наше завдання — завжди перебувати в районі можливих ускладнень", сказав журналістам командир літаконосця Джеймс Елліс, під командою якого перебуває 5,500 військовослужбовців.

Хоч багдадські газети ні разу не повідомили про те, що в четвер минає термін чергового ультиматуму С. Гуссейнові, і хоч про це не повідомило місцеве радіо, в четвер зранку тисячі мешканців Багдаду покидали місто, побоюючись попасти під бомби і ракети американських літаків.

В ці дні в Іраку перебуває чергова комісія ООН. Вона прибула спеціяльно для інспекції іракських заводів і ляборaторій, які працюють на оборону. Це вже друга така комісія. Перша, яка побувала в країні минулого місяця, від'їхала ні з чим, бо уряд не дозволив їй побувати там, де це було необхідно.

Міністер похвалив за знищення пам'ятників

Івано-Франківське (УНІАР). — Тут 22-го липня в газеті Обласної Ради „Галичина" надруковано звернення міністра оборони СССР Дімітрія Язова, у якому він зазначує, що військові Прикарпатської округи „рішуче протидіяли спорудженню пам'ятників та інших форм уславлення фашистів і їх наймитів", а також знищували уже наявні символи такого змісту.

Не зважаючи на таке зізнання маршала-герострата, слідство і пошуки підривників пам'ятників триває.

В газеті „Молодь України" ч. 134 повідомляється, що після вибухів у Старому Угриневі та Зашкові ,де знищено пам'ятники С. Бандері і Є. Коновальцеві, у Львівській області пролунав ще один вибух. Цього разу в місті Кам'янка-Бузька, де невідомі хотіли підірвати пам'ятник Ленінові, чи не єдиний, що ще залишився на Львівщині. Вибух невеликої сили — мабуть, тому що поруч житлові будинки — не завдав постаментові великої шкоди.

Прокурор области Леонід Ізосимов назвав вибухи злочином, а начальник управління КҐБ Львівщини Станіслав Малик назвав їх провокацією. Як відомо, у селі Старий Угринів на Івано-Франківщині постраждали два охоронці пам'ятника. Один з них і досі у тяжкому стані, а другий отримав травму від удару прикладом автомата.

Представники Міністерства Внутрішніх Справ України, в тому числі і начальник Головного управління кримінального розшуку продовжують розслідування.

Львівська Обласна Рада надіслала телеграму президентові СССР М. Ґорбачову, в якій висловлено думку, що злочини сплянoвані і санкціоновані найвищим керівництвом армії і КҐБ. У телеграмі сказано, що ці ганебні акції пов'язані з приїздом на Львівщину члена ЦК КПСС, секретаря всеармійського партійного комітету генерала Суркова, який є членом комітету Верховної Ради СССР в справах оборони і безпеки. Сам Сурков на пресовій конференції у Львові відкинув це звинувачення і заявив про непричетність Міністерства оборони до вибухів у Галичині.

Тим часом стало відомо, що пам'ятник на горі Жбир у Бродівському районі можна було зруйнувати лише за допомогою не менше, ніж 60 кілограмів динаміту. Експерти встановили, що використано вибухівку, яку застосовують тільки військові. Свідки повідомили,

(Закінчення на стор. 3)

Генерали обороняють совєтську техніку

Москва. — Голова генеральних штабів американської армії ген. Колин Павелл, оглядаючи військові об'єкти в Совєтському Союзі і не тільки об'єкти але також зброю, зокрема гарматні системи, танки, літаки різного типу, скорострілии тощо, ставив часто питання совєтським генералам, які терпеливо його вислухували і в межах своїх спроможностей відповідали на питання. Коли однак мова пішла про совєтську зброю і танки, що їх у війні проти війська коаліції використовував президент Саддам Гуссейн на Близькому Сході і що ця зброя не була надто ефективна, першим вибухнув пристрастю заступник начальника генерального штабу ген. полк. Анатолій Клейменов. „Ви що, хочете сказати, що в нас погана техніка?" „Та ні, — оправдувався ген. К. Павелл, людина не в тім'я бита, — але бачите іракські вояки, які користувалися цією зброєю і технікою, були поганими! Замало мати добру зброю, — заявив жартома ген. Павелл, — треба вміти ще нею користуватися".

Трапилася ген. Павеллові також нагода загнати совєтських генералів, як то кажуть, на слизьке. Відвідуючи військовий полігон під Наро-Фомінськом він хотів, щоб йому продемонстрували швидкість запуску протитанкової ракети. Совєтський вояк, якому доручено продемонструвати вистріл ракети, вовтузився з ракетницею півтори хвилини, а ракети все одно не зумів випустити. Весь час за поведінкою совєтського вояка і протитанкової техніки наглядали американські і совєтські генерали та старшини. Вояк поводився зовсім спокійно і вкінці йому вдалося запустити протитанкову ракетку, яка непередбачено попала в саму середину танка, який стояв нерухомо на відстані 600 метрів.

Ген. К. Павелл, який вміжасі зумів нав'язати дружні відносини з совєтським генералом Міхаїлом Мойсеєвим, шефом генерального штабу та іншими совєтськими старшинами, підсміхаючись весело заявив, рятуючи вояка і совєтських колеґ-генералів від „блямажі". „Коли я ще був вояком, а потім старшиною у нас частенько траплялися подібні ситуації, що щось не функціонувало і не можна було осягнути бажаної цілі". Він додав, щоб командуючий частини передав його особистий привіт воякові і старшині, який навчав його воєнного ремесла.

Цей жартівливий сарказм малощо не створив нового конфлікту, а радше гострішої виміни слів. Це вже четверта поїздка Павелла до Совєтського Союзу і, як виглядає, він вже добре познайомлений з тамошніми труднощами. Очевидно, міністерство оборони СССР доклало максимальних зусиль, щоб продемонструвати перед американськими високими старшинами силу і зброю совєтської армії. Коли йшли колони танків Т-80 та інші, то трибуна, з якої спостерігали американські і совєтські генерали, дрижала. Спеціяльні частини показали Павеллові штуку рукопашного бою при допомозі саперних лопаток, коли боротьба іде на життя і смерть.

Павелл, як вже повідомлялося, зустрічався з президентом СССР Міхаїлом Ґорбачовим, міністром оборони СССР маршалом Дімітрієм Язовим та іншими відповідальними особами.

М. ҐОРБАЧОВ НАМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИТИ ПРОГРАМУ КПСС

Москва. Агентство Асошіейтед Пресс її інші засоби масової інформації, включно із совєтським ТАСС, обширно іфнормують про перебіг пленуму Центрального Комітету Комуністичної партії у працях якого беруть участь перші секретарі Комуністичної партії республік, представники республіканських, обласних і окружних комітетів партії і члени комісії для підготовки чергового з'їзду, яка була обрана на минулому 28-му з'їзді.

Як інформує кореспондент АП в Москві Енн Імс, в компартії СССР без сумніву існують труднощі, спала дисципліна, велика частина (2,7 міл.) членів покинули партію, а 1,3 міл. просто не платять членських вкладок і розкол в компартії ,а навіть цілковитий занепад це тільки проблема часу, кажуть політичні аналітики. ТАСС, цитуючи заступника Горбачова, Володимира Івашка, каже, що КПСС може розбитися на фракції ще на цьому пленарному зборищі, або на партійному з'їзді, який повинен відбутися в кінці цього року, бо цього домагається більшість членів компартії.

На одній із сесії консерватисти, прихильники твердого кулака, марксо-ленінці і просто большевики, критикували виступ генерального секретаря ЦК КПСС М. Ґорбачова, а висунену ним програму, яка „знімає обраподібність" з Комуністичної партії, усі привілеї, міняє командну систему правління на систему соціял-демократичних партій Заходу, називали зрадою ідеології марксизму-ленінізму. Для затвердження пропонованої ним програми генеральний секретар ЦК КПСС проголосив місяць листопад місяцем партійного з'їзду, на якому, правдоподібно, буде рішатися його особиста доля. Совєтологи припускають, що він (Ґорбачов) зрезиґнує з посту генерального секретаря вже в першому дні з'їзду, або консервативна опозиція до цього часу настільки сконсолідує свої ряди, що зможе подиктувати з'їздові свою волю і прямо викине М. Ґорбачова з керівництва партією. Очевидно, за тим кроком наступлять консеквентно інші некорисні зміни, затіснення терору і переслідування, припинення „перестройки", переходу до системи вільного ринку і демократизації, а натомість тисячі осіб знову заповнятимуть численні концтабори на Сибірі, які, як повідомляють поінформовані особи, тепер відновлюються спеціяльними військовими частинами.

М. Ґорбачов, виступаючи на пленумі заявив: „Ті, що сьогодні критикують перебудову, вільний ринок, демократизацію, виміну людьми і ідеями та творців цих без сумніву корисних програм, не знають фактів, керуються тільки власними почуттями і забувають, що ще в 1989 році країна перебувала в стані депресії і цілковитого розпаду. Криза, яку ми сьогодні переживаємо не є тільки кризою Комуністичної партії, чи так званого касарняного комунізму, а цілої системи, яку створив диктатор Сталін і штучно її підтримував на протязі багатьох десятиліть".

Політичні спостерігачі й аналітики кажуть, що вони сподівалися гострішої критики М. Ґорбачова на пленумі, але мабуть у зв'язку з приїздом до СССР президента З'єднаних Стейтів Америки Джорджа Буша, який повністю підтримує демократичні перетворення в СССР, критика не розвинулася так, якби цього хотіли консерватисти. Може навіть завдяки самому Горбачову, який зараз таки після пояснення нової програми КПСС перейшов автоматично до реферування інших гострих політичних і економічних проблем та підготовки до вершинної конференції в наступному тижні.

Сьогоднішнє завдання: виховати з населення народ

У редакції „Свободи" (зліва): І. Калинець, д-р С. Федоренко, голова Шкільної Ради, головний предсідник УНСоюзу У. Дячук і В. Стрілько.

Джерзі Сити, Н.Дж. (Х.В-Ф). — Серед усіх турбот, що їх в Україні призбиралось чимало та які треба було б негайно розв'язувати, найпильнішою мабуть є справа шкільництва. До цього заключення приходимо після нашої бесіди з Іриною Калинець та Валентиною Стрілько, людьми, які знають про що йдеться, бо особисто знаходяться в центрі цієї так важливої для всієї України проблеми.

Ірина Калинець — депутат Верховної Ради України (радикальна фракція Народної Ради), начальник Управління народної освіти Львівського Обласного Виконавчого Комітету, а Валентина Стрілько — директор Гнідинської середньої школи на Київщині, в Бориспільському районі, тож і не дивно, що якраз вони є одними з тих, які ідуть на прю за душу української дитини, а тим самим і за майбутнє України.

Обидві свідомі того, що школа — це головна підбудова у боротьбі за кожну українську дитину, а як важко приходиться на кожному кроці, коли бракує кадрів — людей національно свідомих. Підкреслюють вони також і те, що національну свідомість треба прищеплювати вже від садочка, бо без цього неможлива загальна всенародня свідомість. Щоб ясніше представити проблеми, розповідають, що в основному дотеперішні українські школи були з російською мовою навчання, рідну українську мову трактувалося, як другорядну та нікому не потрібну. Очевидно, що ті школи не дали дітворі України жодних підстав до самопошани та усвідомлення свого національного „я", а радше виплекали безбарвну совєтську людину.

Відвідуючи Український Народний Союз і редакцію „Свободи"; ці дві активістки хочуть представити українській громаді в діяспорі, як важко їм приходиться змагатися за оновлення найбільшого скарбу України та її майбутнього — української дитини.

Просимо, щоб розказали як виглядає шкільництво в Україні сьогодні та чи є якісь зміни. Заявляють, що зміни саме у системі шкільництва ідуть дуже повільним кроком. І. Калинець розказує, що у Львівській області від вересня введено концепцію Української Національної Школи, яка зобов'язує вчителів від 1-ої до 4-ої кляси перейти на нові програми та оновлений зміст навчання. Одначе втілити це в життя куди складніше, як виглядало, бо на кожному кроці доводиться долати нові перепони, що появляються там, де їх найменше сподіваєтесь. Ще у 1989—90 роках діяла у Львівській області добре продумана система русифікації — діти вивчали російську мову від 1-ої кляси та були поділені на дві групи, учителі російської мови та літератури отримували платню на 15 відсотків вищу. У цьому шкільному році це зліквідовано. Російську мову діти вивчають від 4-ої кляси разом з іншими іноземними мовами, а російську літературу включено до загального предмету світової літератури, одначе це покищо тільки в одній області.

З жалем каже наша співбесідниця, що нічого в цьому напрямі не зробило міністерство Освіти України у східних областях, бо саме там тотальна русифікація

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

У ЛЬВІВСЬКОМУ Університеті ім. Івана Франка відкрито два нові факультети — філософії і міжнародних відносин. При останньому буде діяти відділ міжнародної журналістики.

НА ОСТАННЬОМУ валютному авкціоні Банку Естонії за один американський доляр платили 75 карбованців. За один день за цим курсом було продано понад 800,000 дол.

АРҐЕНТИНА І БРАЗИЛІЯ відмовилися від створення атомової бомби. Президенти Карльос Менем і Фернандо Колльор де Меллььо підписали угоду, в якій зобов'язалися не виробляти, не одержувати від третіх країн і не розміщувати на своїх територіях, а також не дозволяти іншим країнам проводити на арґентинській і бразилійскій територіях ядерних випробовувань.

ПРЕЗИДЕНТ АФРИКАНСЬКОГО національного конґресу (АНК) Нелсон Мандела заявив, що АНК не піде шляхом соціялізму і не буде співпрацювати з комуністичною партією Південно-Африканської Республіки. Він сказав, що хоч обидві партії залишаться політичними союзниками, їх співпраця закінчиться, як тільки буде відібрано владу від білої меншости.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ Румунії звернулося до уряду з вимогою засудити шовіністичну позицію тижневиків „Романія Маре" („Велика Румунія") і „Европа". Вони з числа в число публікують статті антисемітського змісту, а також підбурюють до депортації з Румунії 2 мільйони місцевих мадярів.

ТОРГОВЕЛЬНІ ДЕЛЕҐАЦІЇ ЗСА і Японії завершили переговори про ввіз до Японії американських авт. Необхідність переговорів була викликана дефіцитом ЗСА в торгівлі з Японією. В 1990 році Японія продала ЗСА різних автомобільних частин і аґреґатів на 7.75 біл. дол. тим часом імпорт американської автомобільної продукції в Японію обчислювався лише в 120 міл. дол.

ПОЛЬСЬКІ МИТИНИКИ, згідно з розпорядженням уряду, будуть пильніше контролювати, як дотримуються норми перевозу речей через кордон. Протягом тільки одного тижня, від 15-го до 20-го липня, лише через три совєтські прикордонні контрольно-пропускні пункти до Польщі в'їхало 165,000 совєтських громадян. Кожні сім з десяти були перевірені митниками. За спроби перевезти алкогольні напої було повернуто в СССР 4,000 осіб. Конфісковано понад 16,000 літрів алкогольних напоїв та інших товарів на суму 225 міл. злотих (майже 20,000 дол.).

В СЕРЕДУ, 24-ГО ЛИПНЯ, в ніґерійську провінцію Бендель прибуло двоє американських лікарів-епідеміологів у зв'язку з вибухом невідомої хвороби, від якої вже загинуло 600 осіб. Спеціялісти зі Світової організації охорони здоров'я, головна квартира якої знаходиться у Женеві, вважають, що цією хворобою може бути жовта пихоманка. Щеплення проти неї в африканських країнах припинилося ще в 60-ті роки.

Б СЕРЕДУ, 14-ГО ЛИПНЯ, в Перу ожив вулкан Сабанкайя. Перед тим, як з його кратеру вилетів дим і попіл, відбувся сильний землетрус, який ущент зруйнував найближче містечко. Загинуло понад 10 осіб, ранених є значно більше.

В АМЕРИЦІ

ОДИН З НАЙБІЛЬШИХ БАНКІВ, „Фирст Чикаґо Корпорейшен", якому фінансисти приписують 13 по величині місце в країні, минулої середи подав до відома, що до кінця року плянує звільнити з праці 1,000 осіб, як один із засобів зменшення своїх річних видатків на 100 міл. дол. Причиною цього та інших заходів у зменшенні видатків не є існуючі проблеми, а радше заходи на майбутнє, бо, як сказав Беррі Салліван, голова вищезгаданого банку, в 1990-их роках провідними фінансовими інституціями будуть ті банки, які зуміють стати стабільнішими, гнучкими та водночас аґресивними. Згідно з фінансовим зіставленням у другому кварталі, згаданий банк зазнав 34.4 відсотки спаду у своїх прибутках. Головною причиною цього були залеглі позички.

У СЕРЕДУ, 24-ГО ЛИПНЯ, президент Джордж Буш, знову виступив в обороні свого номіната на пост директора Сі-Ай-Ей Роберта Ґейтса, називаючи всі дотеперішні закиди зі сторони засобів масової інформації про його пов'язання з аферою Іран-контра нічим іншим, як „ілюзіями" та „примарами". Аналітики твердять, що цей виступ президента Дж. Буша був зумовлений відсуненням до вересня переслухань Р. Ґейтса сенатською комісією з уваги на свідчення колишнього працівника Сі-Ай-Ей Алана Фаєрса, що підвладний Р. Ґейтса наказав Фаєрсові скрити перед Конґресом деякі аспекти афери Іран-контра.

ТРИ ТИЖНІ ТОМУ губернатор нюйоркського стейту Маріо Квомо закінчив складну справу стейтового бюджету, і з того часу аґресивно займається критикою теперішнього Уряду та президента Джорджа Буша. Він виступив на крайовому засягу телевізійної мережі з приниженням номіната до Верховного Суду, Кларенса Томаса. Виступаючи перед делеґатами негритянської-баптистської конференції, Квомо заявив, що дискусії про квоти є нічим іншим, як намаганням республіканців зробити з цього спірне питання расизму. Крім цього він видав для кореспондентів засобів масової інформації комунікат, в якому каже, що економічна політика президента Буша не є розплянована на майбутнє, а денний порядок республіканської економічної політики в цілости „представляє зеро". Також Квомо запросив фотографів журналу „Лайф" для удокументування одного дня в його житті та доручив своїм співпрацівникам знати йому ще більше можливостей для подібних виступів. Одначе він дальше твердить, що ця його поведінка не є передвиборчою кампанією.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до новоствореного Фонду Відродження України — УНС, вплинуло від членів УНС до четверга, 25-го липня 8,194 чеків-дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму

207,236.25

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Президент Дж. Буш у Києві

Безпосередньо після закінчення економічної конференції на вершинах лідерів семи найбільш упромисловлених країн світу президент Джордж Буш полетів до Туреччини і Греції. Туреччина належала до міжнародної коаліції у конфлікті з Іраком та була причетна до проблеми курдів, які масово тікали, лякаючися пімсти Саддама Гуссейна за їхнє невдачне повстання. Однаково Туреччина як і Греція є членами військово-політичного Північно-Атлантійського пакту, але від літ мають затяжний конфлікт, коли Туреччина окупувала південну частину грецького острова Кипр. Ще нема ближчих даних про ролю, що її відіграв Буш у столицях цих двох країн. Але, вернувшись до Вашінґтону він приготовляється до подорожі до Москви задля підписання з Ґорбачовим договору про першу в історії редукцію атомового арсеналу. 1-го серпня 1991 року буде у Києві. „Ню Йорк Таймс" з 23-го липня, покликаючись на інформацію із Білого Дому, пояснює, що ціллю подорожі Президента до Києва є познайомитись з лідерами окремих союзових республік. У Москві розмовлятиме з Борісом Ельцином, президентом Російської Федеративної СССР. Не виключене, що Президент поїде до Ленінграду, який вернувся до давньої назви Санкт Петербурґ — і там знову також стрінеться з антикомуністами.

Президенти чи прем'єр-міністри великодержав нічого не діють без докладного плянування, яке приймається після дискусії із фаховими дорадниками. Українські люди сердиті, що демократичний Захід, репрезентований тепер Америкою, ніби легковажно ставиться до свободолюбного руху в Україні, націленого на відзискання втраченої осінню 1920 року рідної ні від кого незалежної держави. Ми не хочемо якось розуміти, що існують правила міжнародної політики, які зобов'язують державних лідерів. Не хочемо теж розуміти політичну мудрість, що у міжнародному світі зобов'язує кожночасна актуальна ситуація. Актуальною ситуацією на Сході Европи все ще є існування Советського Союзу з її президентом Міхаїлом Ґорбачовим. Але у державних верхівках Вашінґтону, Лондону чи Парижу є першорядні фахівці і референти чужинецьких справ, є преса, яка орієнтується — у даному випадку — не гірше від нас у відносинах у СССР.

Живемо у часах, коли відносини у міжнародному світі щораз зміняються. Учорашні ще незамітні політичні діячі завтра виринають на вершини і коли вчора їх легковажено, то завтра з ними рахуються. Україна не була від утрати своєї державности політичним чинником і все ним не є, — але є на дорозі ним стати. Боріса Єльцина „не бачили", поки він усупереч волі Ґорбачова виграв вибори і став президентом найбільшої і найбагатшої складової союзової республіки. І тоді негайно запросили його до Білого Дому, Буш на окремій церемонії ґратулював йому, але тут же підкреслив, що він не може не визнавати існуючого й урядуючого президента СССР.

Україна є другою з черги найбільшою територіяльно і числом населення членською союзовою республікою. Подорож Президента З'єднаних Стейтів Америки до Києва — це добра для нас подія. Вона свідчить, що поважно зросло зацікавлення західнього світу національними рухами в СССР і що береться там на увагу можливість наслідків стихійних рухів. Захід і зокрема Америка та її державна верхівка прегарно знають, який політичний та економічний розґардіяш панує у СССР. Від двох останніх років пише про це вся найповажніша американська преса, говорять про це у радіо і телевізії. Захід і Америка бояться хаосу на Сході Европи, але Буш і його оточення — це не фантасти, а реалісти. Вони напевне свідомі, що існує можливість розвалу імперії — без уваги на те, чи хтось на Заході бажає цього чи ні.

Президент Буш напевне не скаже у Києві нічого, що виходило би поза межі дипломатичної куртуазії супроти Ґорбачова і теперішнього неділимого" Совєтського Союзу. Але Джордж Буш у Києві — це також маніфестація свідомости теперішнього американського Уряду, що Київ є столицею України, яка у своїй історії вже мала державність у трьох етапах. Треба мати довір'я до провідних українських діячів України, що вони використають ці відвідини, як це лише буде можливо. Віримо, що на пресовій конференції Президента у Києві будуть також розумні запити з ділянки української державно-політичної проблематики.

Лев Яцкевич

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКОГО ІНТЕЛЕКТУ В КОСМІЧНУ ТЕХНОЛОГІЮ

При кінці лютого ц. р. проходив в ЗСА на телевізійних мережах ч. 13 та 49 документальний фільм, продукції „Нова" в трьох одногодинних серіях, про засекречені досі досягнення совєтської космічної технології для українських глядачів телевізії, найцікавішою була перша серія цієї програми, пов'язана з досягненнями українського ракетного дослідника, а згодом технічного керівника космічного центру СССР, інж. Сергія Корольова.

Звичайно, більшість українських глядачів телевізії, мабуть, не була свідома цього, що Сергій Корольов, це їхній земляк, з уваги на те, що й його прізвище та українське походження були суцільно засекречені за час його діяльности в космічному центрі. Не згадав про ці речі також розповідник фільму, Стенлі Кіг. Щойно в 1966 році, коли совєтське радіо повідомило світ про неждану смерть Корольова від розриву серця, воно згадало також, що він народився 30-го грудня 1906 року в Житомирі, в українській республіці. Дату його народження підтверджує, до речі, американська енциклопедія авіяційного та космічного знання п. з. „Above and Below" („Вгорі і внизу"). Але безспірний доказ його національности можна знайти щойно у реєстраційній анкеті студентів київського Політехнічного Інституту (КПУ), яку він в 1924 року власноручно виповнив, визначаючи свою національність як українську. Ця важлива інформація, на жаль, невідома загалові українців на еміґрації. Як доказ може правити передовиця в одному українському тижневику в ЗСА, в якій написано, що Корольов почував себе росіянином. Згадана реєстраційна анкета становить відбитку із статті „Слово про Корольова", опублікованої у журналі „Молодь" (Київ 1970).

Після двох років науки на Механічному факультеті, К. П. І., молодий Корольов переїжджає до Москви та продовжує свої студії у Високій технічній школі, з метою спеціялізуватися в будівлі літаків. По завершенні студій в 1929 році, Корольов влаштовується на працю у газодинамічній лябораторії, що згодом перетворюється у Струменевий дослідний інститут, в якому Корольов розкриває широко свої творчі крила та свій дослідний ум над модифікацією струменевих літаків та ракет, з прицілом їх використання для високопростірних дослідів. І саме ця ділянка праці йшла по лінії його задушевних мрій пов'язаних, від юних літ, з космосом та його переможним зовом. Але ці мрії протяла нещадна тінь сталінської чистки військової та наукової верхівки від троцкістських ухилів, в чому звинувачено теж Корольова й запроторено безвинно на 10 років заслання. На щастя, заслання тривало відносно коротко.

Тим часом совєтська верхівка затривожена можливістю обстрілу її території ядровою зброєю з американських ракет, вирішила звільнити Корольова зі заслання та доручити йому побудову далеко потужнішої ракетної мережі в Совєтському Союзі для відплатного обстрілу території ЗСА атомною зброєю. Своє завдання Корольов виконав блискуче. І саме воно лягло в основу його кар'єри, увінчаної становищем технічного керівника совєтської космічної програми, з такими імпозантними досягненнями, як вичал в простір першого історичного сателіта „Супутника" (1957), першої собаки (Ляйки), першої людини (Юрія Ґаґаріна) та першої жінки (Валентини Терешкової).

Не знаю чому, але пишучи про С. Корольова, написані рядки, просновує постійно тінь його духовного німецького побратима, Вернгера фон Бравна, керівника німецької дослідної лябораторії для армійських ракет V-z, у Пенемюнде розташованої на острові Балтійського моря, якого після закінчення Другої світової війни, разом з кільканадесятьма іншими ракетними спеціялістами, німецьке армійське командування перевезло до ЗСА, до дослідного осередку у Вайт Сенд в Новому Мехіко. В цьому осередку він запроєктував потужну ракету „Редстон", при допомозі якої американці, через один рік після історичного „Супутника", вичалили свого сателіта — „Експльорера". В той спосіб технологічні досягнення обидвох вчених постійно перегукувалися між собою. І так, коли Корольов вичаленням „Супутника" зашокував увесь світ та підніс високо вгору технологічний престиж Совєтського Союзу, Фон Бравн зчерги ракетою „Редстон" допоміг ЗСА вийти з їх принизливого технологічного імпасу та вичалом „Експльорера" включитися в космічні перегони. І Корольов і Фон Бравн були космічними мрійниками й обидва записали свої наймення золотими літерами в аннали — цивілізації світу. Ми українці, можемо бути тільки горді з цього, що один з них — це син українського народу.

Хоч Корольов — це не єдиний українець, що присвятив своє життя космосові та засобові виходу до нього — ракеті. Його предтечою був Микола Кибальбич, який 50 років перед ракетними дослідами американського проф. Роберта Ґодарда, виступив із своєю ідеєю побудови ракетного рушія. Ракетним побратимом Корольова був В. Чолопей, керівник вичальної бази в Казахстані. Ми маємо теж трьох українських астронавтів: Павла Поповича, Юрія Берегового та Юрія Добровольського, що трагічно згинув в 1970 роках, в часі вичалу дослідної ракети СССР.

Говорячи про українську діяспору, слід згадати про д-ра Михайла Яримовича, колишнього нового еміґранта, а тепер віцепрезидента напівкосмонавтичної фірми Роквел Інтернешенел в Лос Анджелесі та одного з колишніх директорів НАСА.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про будову даху — без підстав

„Що нового в Україні?" — це перше питання, що його собі тепер ставлять зустрічні українці в ЗСА. А це „нове" приходить майже кожного дня із вісток у радіо, пресових повідомлень, а найбільше із розповідей подорожніх, які повертаються із відвідин України і тих, хто їде відвідати нас.

Кожний день приносить нові політичні вістки, нові події, які залюбки коментується на всі сторони, а особливо за столом, за барою, коли так голосно та авторитетно можна говорити, що „треба робити", або що повинні „там" зробити, а чого не повинні були „там" робити.

Якось так воно є, що у нас чудово всі вміють теоретизувати та повчати, як і що повинно бути переведене в життя, зокрема коли йдеться про погляди наших „політиків" діяспори. Тому не диво, що слухаючи такого теоретизування, мимохіть нагадується інцидент, коли то на публічній доповіді одного із теперішніх політичних діячів з України, наш діяспорний активіст, даючи повчання, що треба робити, дістав відповідь доповідача: „Поїдьте на моє місце, а я радо залишуся тут на — вашому".

І тепер саме постійно виринає проблема, яка, де і чия роля у тих подіях, що тепер на порядку денному в нашій батьківщині, та кому слід будь-що робити, — а кому критикувати.

Кожний тверезо думаючий українець — і тут і там — хіба здає собі справу, що самими мітинґами та співанням патріотичних пісень — державу важко збудувати, а ще до того, коли проминуло десятки років неволі та так багато на нашій Україні протягом цього часу знищено морально і матеріяльно.

Ми бачимо та знаємо саме із вісток, що за ними безупинно слідкуємо — скільки енергії, терпеливости, а передусім знання потрібно, щоб починати все дослівно „значала" у відбудові цілої країни.

Але знаємо також із життя, що на те, щоб поставити міцну і тривалу будівлю потрібно сотні, а то й тисячі рук, і що кожна будівля мусить зводитися від тривалих фундаментів, які мають витримати вагу і величину будівлі.

А тут здається, що часом у своїй нетерпеливості і захопленні стараємося ставити дах, коли немає ще стін, і сперечаємося якого кольору має бути цей дах, коли ще не готова будівля.

Бо самі, найкращі змістом декларації, не можуть заступити поважної будівлі держави і вона мусить повставати зусиллям нас усіх, — одних, які знають „як" та інших, які знають, „що" — об'єднаних в одну цілість.

Тому може ті наші гості з України, які свідомі того, постійно підкреслюють, що від нас з діяспори вони чекають не цих легендарних „зелених", які нібито ростуть у нас на деревах, — а нашого наукового потенціялу, виплеканого роками науки і досвіду, нашого професіоналізму і нашої готовости разом прикласти рук до цієї будівлі, про незалежність якої так голосно деклямуємо і будівництво якої так радо критикуємо.

Народження її — це довгий і важкий шлях, — але наш народ вміє працювати, якщо матиме відповідну програму, добрі вказівки і чіткий напрям.

Чи дістане він цей конечний, добрий матеріял під тривку будову — це в першій мірі залежить від будівничих відродження України і від помічників цього відродження у діяспорі.

О-КА

Д-р Роман Барановський

ЧИ НАДМІРНИЙ ПАТРІОТИЗМ МОЖЕ БУТИ ДЕКОЛИ ШКІДЛИВИЙ?

Ставити таке питання — це значить наразитися на дуже великі неприємності із сторони громадян, на обурення, насмішки, кпини, або й на ще щось гірше.

А, проте, це ніби нераціональне питання, не є таким, як може на перший погляд видаватися.

Розгляньмо це питання без упередження, патосу й іронії. Знаємо, що патріотизм — це грецьке слово, що дослівно означає любов і прив'язаність до батьківщини, що виникає із спільности традицій, культури й інтересів усіх громадян держави чи народу в цілому. Патріотизм — це найшляхетніша риса характеру людини тому, що патріот дбає про добро свого народу більше, ніж про своє власне, і кожночасно готов до посвяти для батьківщини, включно з посвятою життя, якщо цього вимагає велика справа.

Чи в світлі такого вияснення можна ставити таке питання, як в заголовку статті, — запитає напевно кожний читач. Тому нехай нижче наведені арґументи причиняться до вияснення.

З минулого нагадаймо справу атентату Мирослава Січинського на цісарського намісника Галичини у 1908 році графа А. Потоцького. Знаємо з історії, що деякі люди раділи з цього приводу і вважали Січинського народним героєм. Але українська спільнота в переважній більшості засудила цей вчинок. Слуга Божий Андрей Шептицький назвав вчинок Січинського злочином. Він сказав: „Злочинами не служиться народові; злочин, сповнений в ім'я патріотизму, є злочином не лиш перед Богом, але і проти власної суспільности, є злочином проти вітчизни".

Інша подія. Під час окупації Західньої України німцями у Другій світовій війні, запроторюють до в'язниці за приналежність до ОУН молодого інтеліґентного чоловіка і йому грозить розстріл. Цей молодий чоловік має змогу за ціну золота чи вартісних речей втекти із в'язниці. Однак, цей молодий чоловік в ім'я великого патріотизму і з принципу відкидає таку можливість і йде на смерть. Чи можна такій людині відмовити патріотизм? Ніколи. Але чи таке його рішення було правильне — непотрібно згинути замість жити для добра своєї батьківщини, і бути корисним для народу?

Деякі явища, що тепер трапляються в Україні і в діяспорі, можуть послужити промовистим доказом на поставлене вгорі питання. Багато наших політичних в'язнів, які були запроторені за любов і прив'язання до рідної країни, її культури і віри, до концентраційних таборів в далекому Сибірі, до в'язниць і „психушок", нині на волі, роз'їжджають по цілому світі і діляться своїми споминами про жахливі переслідування і знущання над ними. Вони скоро зуміли зорганізувати і створити політичну сильну організацію Рух, яка поставила собі за завдання добитися самостійности і незалежности України. Деякі з них вже навіть стали депутатами до Верховної Ради України і разом з іншими, прихильними нашій справі, депутатами, працюють для відновлення української держави. Завдяки зусиллям цих людей вже проголошено в липні 1990 року декларацію суверенітету України Верховною Радою, а в червні цього року відклала Верховна Рада підписання ганебного договору СССР. Для осягнення великої цілі вони прямують різними шляхами. Одні, з більшим політичним досвідом, вважаючи, що Україна і український народ приніс вже забагато жертв, прямують мирним шляхом і вони мають поважні успіхи. Інші, більш радикально наставлені, не зважаючи на те, що Москва ще дуже сильна і кожної хвилини може вжити своїх до зубів озброєних полків для здушення будь-яких поривів до волі, як це мало місце у Прибалтиці й у країнах на Кавказі, розраховучи тільки на молодь і робітництво, вживають екстремістських гасел і закликають молодь і загально народ до збройної боротьби, без належної підготови і освідомлення народу, головно у центральних і східніх областях України. Чи під цю пору нам корисний такий екстремізм?

Англійський прем'єр-міністер Вінстон Черчіль у своїх мемуарах в розділі про польсько-німецьку війну сказав, між іншим, що полякам не можна відмовити великого патріотизму, геройства і відваги, коли вони йшли на німецькі танки кіннотою і гинули, але їм бракує політичного розуму.

Таких прикладів можна навести і більше. Однак і цих вистачить, щоб показати, що поставлене у заголовку цієї статті питання має певні підстави.

Чи зробимо з цього відповідні висновки? Відповідь на ці питання залишаємо вдумливим читачам.

Г. К.

„Працювати для України"

II.

Коли я в кінці шістдесятих років закінчив консерваторію, то все ще шукав свою дорогу в цьому морі нового мистецтва.

Особливий вплив мала на нас тоді польська школа — Лютославський, Пендерецький, Берд та інші — хоча би вже тому, що саме звідтам з Польщі, йшов найбільш інтенсивний потік інформації:

— У цей час і на Заході дізналися про нову совєтську музику.

— Як і тепер, ті живі паростки, які наперекір всім труднощам почали вибиватися з-під брил нашого традиційного консерватизму, викликали спалах величезного зацікавлення.

Серед інших концертів, дуже важлива для мене особисто дата — 20-го лютого 1987 року в університеті Блумінґтону (стейт Індіяна) відбувся перший в Америці концерт, в цілості присвячений новому совєтському музичному аванґардові. Разом з творами Дєнісова,

(Закінчення на стор. 3)

Іванна Зельська

ПРИГОТУВАННЯ СИРОВИНИ ДЛЯ ТКАЦЬКОГО ВЕРСТАТУ

Зі швидким поширенням здобутків індустрії, майже в усіх країнах земного поселення, забувається первісний період рукоділля народу. Тепер багато скоріше й досконаліше виконує машина те, що робили давніше людські руки. Це стосується також виробу всіх матеріялів, що їх колись робили українські ткалі і ткачі, а тепер виконує запряжена до праці індустріяльна машина. Та до цього ми вже звикли і лиш деколи хочемо пригадати давні часи, що безповоротно минули. А нам, українцям, це потрібно знати, щоб ми полюбили й цінили народні здобутки української культури.

Це не парадокс, що треба було чекати три роки часу на виготовлення нової української сорочки. Саме тому розглянемо, як давніше приготовляли пряжу для ткацького варстату.

Колись в Україні кожне господарство засівало кусок поля рослинами, що давали волокно й без цього ніяк було обійтися. Цими рослинами були: коноплі і льон. Про них пригадаємо, бо під сучасну пору для всіх нас може це бути цікавим, адже живемо у зовсім відмінних обставинах.

Засіяні коноплі скоро підростали, хоч не рівномірно розвивалися. Деякі паростки серед тих рослин були темнішого зеленого кольору і сильніші в рості, а інші й то в більшості слабо розвивалися ростом і кольором були ясніші. У час квітіння ті слабші мали в цвіті пилянки, а ті зеленіші стовпики, що запилені давали насіння. Першими вибирали, — а радше витягали зі землі ті пилякові, що скоріше ниділи і жовкли та називали їх плоскірні коноплі. Пов'язані на сніпки досихали на сонці. Залишені темнозелені рослини конопель, розросталися, а коли дозріло насіння їх витягали зі землі, пов'язаними у сніпки, висушували, відбирали їх насіння — сім'я, що з нього в оліярних витискали олій. Олій смачна товщева приправа до багатьох страв української народної кулінарії.

Конопляні сніпки першого і другого вибирання намочували в плитких стоячих водах саджавок, річок, чи ставів. Після двох тижнів обігнилі частини конопель виполікували, сушили на сонці, та в осінню погідну соняшну днину їх тіпали на терлицях, щоб позбутися з волокон решток твердих частин. Здобуте волокно протягали через рідкі зуби спеціяльних гребенів, щоб його очистити й посортувати. Найдовше волокно йшло на тонке полотно, коротше на грубе полотно (верети, міх), а найкоротше — це клоччя, з якого плели шнури, дуже потрібні в господарстві.

Зимовою порою волокно жіноцтво пряло ручно на веретенах, або коливоротках сіпаючи волокно з куделі. Спрядені нитки звивали на мотовилах, потім укладали в мітки, або звивали клубками і щойно тоді віддавали на ткацький варстат — ручного ткання.

На весні, готове полотно збивали дерев'яними праниками на біжучій воді, що зм'якло, вибілювали на сонці — встелене на мураві зеленого лугу часто поливали водою, а деколи ще додатково парили в зільницях, щоб було м'яке та придатне для майбутнього одіння.

Подібним способом вирощували льон, що зацвітав рясно ясноголубим кольором. Цвіт його мав у рості стовпик і пиляки в одній чашці цвіту, то й не потребував подвійної роботи з вибиранням його з ґрунту. З висушених рослин, дерев'яними праниками оббивали з численних малих маківочок насіння. Намочені сніпки льону також коротше від конопель мочили у воді, щоб дістати з рослини волокно. А далі поступали як з коноплями. Пряжа льону була ніжна й делікатніша, та полотно тонше й досконаліше. При сприятливих умовинах здобуття волокна з конопель чи льону забирало повний один рік праці коло нього.

Зі здобутого насіння конопель і льону в оліярнях витискали олій. Олій з конопель і льону служив до куховарства, що головно в часі посту заступав звіринний товщ і був смачною приправою до різних страв цілого року. Олій з льону мав дещо відмінний смак, а вживали його також до господарських потреб. З витиснених останків формували макух, що був немов ласощами і смачною приправою до корму домашніх тварин.

Готове полотно не залежувалося довго, бо з нього кроїли сорочки чоловічі й жіночі, та все інше потрібне для особистих і господарських потреб. Крій ужиткової одежі жінок і чоловіків був по рівній нитці, для ощадности полотна й для зручного випробованого вигідного ношення. Скроєну сорочку вишивали, ручно зішивали та часто не лише звичайним швом, але мережкою або вишуканими споюваними стібами. Початково прикраси були виконувані небіленими нитками, опісля закрашеною ниткою рослинного барвника, а ще пізніше фабричними крашеними нитками, що практикуємо досі.

У давніших часах кожне господарство плекало між домашнім скотом двох до десяти овець, бо вони постачали вовну, що була потрібна для виготовлення матеріялу на верхню одежу. А потім ще придатну до потреб хатнього домашнього вжитку, а ще пізніше на продаж.

Сирівець — вовну, вівці вирощували на собі і то було багато легшим способом здобуття їх пряжі до ткацького варстату. Весною стригли вовну з багаторічних овець, а літом з ягнят і однорічних звіряток. В народі це називали „знімали руно". Зістрижену вовну намочували в теплому лузі з деревного попелу, щоб позбутися органічних частин бруду і товщу. В луговому розчині вовна лежала від трьох до п'ятьох годин, або аж одної — двох діб. Тоді вовну промивали один або два рази, висушували, розпушували і розчісували на металевих гребенях, сортували кольорами та довжиною волоса, щоб була готова до ручного прядива, та опісля і до ткацького варстату. Звичайно варстат був дерев'яний не складної конструкції, що на ньому працювали у вільних хвилинах від польових робіт. Коли виникала потреба крашення частини волокна, то стосували так як уже згадано повище при крашені рослинного волокна.

На спеціяльних варстатах виготовляли вовняний матеріял на одежу жінок і чоловіків, на верхній одяг, на верети та килими різної ширини і довжини. Зимовою порою носили овечий кожух вовною звернений до тіла, а зовнішню шкуру прикрашували стібами та візерунками. В народі про овець поширена цікава приповідка: „Від вівці три вигоди — кожух, свита і губа сита".

З розвитком і розповсюдженням індустрії, винайденням і удосконаленням хемічних сполук штучного волокна, поступово занепадало народне уміння, та зовсім забулася кропітка праця первісного приготування ужиткових народних матеріялів. За сучасну вигоду людство платить тепер занечищенням повітря і довкілля. Та це інша тема.

„Працювати...”

(Закінчення зі стор. 2)

Волконського, Сильвестрова, Слонімського, Ґершковіча і Пярта виконувався і мій твір.

— Мабуть, з цього моменту і почалася ваша міжнародна слава і зарубіжні контакти?

— Контакти були дуже незначними, хоч на ті часи, як говориться, гріх нарікати: фестиваль „Варшавська осінь” 1970 року, знаменитий в той час Заґребський фестиваль, в якому в різні роки виконувалися три мої твори. Але незабаром, на початку 70-их років, появився циркуляр, який забороняв композиторам без спеціяльного узгодження посилати ноти своїх творів за кордон. Деякі з нас, правда, продовжували на свій страх і риск це робити, але вже їздити на виконання власних творів або на музичні фестивалі стало практично неможливо.

— Здається, в Україні було тоді особливо важко.

— Так, на початку сімдесятих українська культура попала під новий і дуже шорсткий прес. В 1972 році почалася хвиля арештів. Брали дисидентів — найбільш видатних істориків, філософів, письменників, літературознавців — таких, як Іван Дзюба, автор праці „Інтернаціоналізм і русифікація”, поет, перекладач і публіцист Іван Світличний, який повернувся щойно в 1980 році цілковитим інвалідом, його колеґи Євген Сверстюк, Ігор Калинець, Василь Стус. Доля Стуса особливо трагічна: його випустили в 1979 році і після чотирьохмісячного передиху заарештували знову. Він помер в таборі вже в часи Ґорбачова. І інші, в основному, вийшли на свободу не так давно: поштовхом до переглянення їх справ стало повернення Сахарова з ґорковського заслання.

До початку 70-их років відноситься і розгром українського поетичного кіна, видатним втіленням якого став знаменитий параджановський фільм „Тіні забутих предків”. Параджанов теж опинився в тюрмі.

— А що відбувалося в українській музиці після короткого розквіту шістдесятих років?

— Навіть в шістдесяті справжнього розквіту взагалі не було. Музична культура України в той час відрізнялася — навіть на загальному фоні всієї совєтської музики — особливим консерватизмом. Я пояснюю його „змученням нації”, довгим перебуванням під пильним наглядом „старшого брата”. Були тільки одиниці, які пробили цю товщу інерції, такі, як Борис Лятошинський, як пізніше Валентин Сильвестров і деякі інші. В 1970 році в Києві проходив Пленум Української спілки композиторів. В програму нам вдалося „перетягнути” немалу кількість аванґардових творів... Почався скандал, в результаті якого двоє з нас — В. Сильвестров і В. Годзяцький були виключені зі Спілки композиторів, а що стосується мене, то з 1970 по 1976 рік ні однієї ноти з моїх творів не прозвучало на території Совєтського Союзу.

Не дивлячись на те, що після Гельсінкської наради дихати стало трохи легше, надій та ілюзій в мене вже не залишилося. Поїздка на фестиваль „Варшавська осінь” викликала незламне бажання вирватися з інформаційного, духовного полону, пірнути в гущу сучасного музичного життя”.

Леонід Грабовський

Далі в цьому інтерв'ю Леонід Грабовський розповідає, що він переїхав жити до Москви, де умов для творчости також не було. Почав підробляти на життя музичною журналістикою, і це вкінці привело його на посаду редактора одного з двох головних музичних журналів в СССР — „Совєтська музика”. Ось що він розповідає:

„На щастя, я прийшов в цей журнал, коли багато офіційних заборон повалилося, нова західня музика знову зазвучала в концертових залях і ми могли про неї говорити.

— Одначе, як і багато наших співвітчизників, ви — тут і, судячи по всьому, надовго, хоч і зберегли совєтське громадянство і, за вашими словами, не хочете тратити можливости працювати для України. Що ж буде з культурою там — в Росії, Україні, Білорусії?

— Українців-еміґрантів „третьої хвилі” менше, ніж я очікував тут побачити. Але їх кількість зростає. Люди втікають від наслідків Чорнобиля, від страшного хемічного забруднення, від релігійних хвилювань, які підігріваються згори. А діячі культури — ще і від того поступового, але неухильного руйнування, яке спіткало культуру і мистецтво в країні совєтів. Людей тепер не затягнеш до концертових заль: всі на мітинґах, демонстраціях, голодівках. Навіть в традиційні Шевченкові дні, які завжди ставали маніфестацією патріотичних почуттів і збирали переповнені залі, в 1989 році на прецікаву програму прийшло тридцять-сорок осіб!

Але думати про культуру, про її майбутнє треба — навіть в цей не найкращий для неї час. Треба, нарешті, прорвати подвійну залізну завісу, за якою всі ці роки перебувала українська музика. Подивіться ж — наша молодь має невиразну уяву про естетику і композиційну техніку сучасних музичних течій. Пробують наслідувати закордонні зразки, але роблять це наївно, незграбно. Виходів з цієї ситуації є два, і використати треба обидва. Перший — поїздки наших музиків за кордон. Другий — все краще з світової музичної культури ввозити в Україну. Осінню минулого року в Києві пройшов перший Український міжнародний фестиваль. На ньому звучала, в основному, музика українських композиторів, які проживають в різних країнах світу. Але нам не хотілося би замикатися у вузькі національні рамки — фестиваль повинен знайомити з усім спектром явищ сучасної музики. Тепер тут (в ЗСА — Г. К.) знаходиться мій київський друг композитор Іван Карабиць — і ми разом готуємо програму наступного фестивалю, який відбудеться в Києві в найближчому сезоні. Дуже хочеться, щоб цей фестиваль, і те, що ми робимо тут, в Українському Інституті, помогло вже початому виходові нашої музики, нашої культури в світове музичне життя”.

Сьогоднішнє...

(Закінчення зі стор. 1)

продовжується. Чи не час було б якраз там ділити кляси на дві групи до вивчення української мови та платити відповідну винагороду учителям-українїстам. Все ж таки деякі соняшні проблиски є тут і там. Харківська Міська Рада вже починає говорити про зміни та обіцяє окрему доплату учителям, які викладатимуть свої предмети українською мовою.

Тоді з помітним задоволенням розповідає І. Калинець про успіхи у системі шкільництва Львівської области, підкреслюючи, що середні школи перейшли на програму національної школи, введено курс історії України — досі цього не було — та предмети українознавства — етнографію, культуру та географію України. Вивчають також середньошкільники Львівської области світову літературу, а досі вивчали тільки російську. Крім цього розроблено поширений проєкт концепції національної школи, в який включено ряд важливих завдань з педагогічної та виховної ділянок і який затверджено на сесії Обласної Ради. Питаємося, як іде співпраця з двома іншими областями — Івано-Франківською та Тернопільською, ну й зі школами у Східній Україні. Довідуємося, що при обласному управлінні створено освітній центр зв'язків з українськими національними школами у Східній Україні та в діяспорі, завданням якого є не тільки підтримувати зв'язок, але де можливо також допомагати. Особливу увагу присвячується шкільництву східніх областей України, нав'язуючи контакти з окремими школами. Наприклад, цього року під час Різдва тільки на Львівщину приїхало 4,000 школярів з учителями. Всіх їх поселено по сім'ях, де вони мали змогу сидіти при Святій Вечері, бути на відправах та ходити з вертепами — відчути всю красу наших обрядів і традицій. Ці діти вже назавжди стали українцями. Мабуть, комуністичний апарат здавав собі справу з того, якими загрозливими можуть бути такі відвідини, бо всіми силами через свою пресу, радіо намагалися цю програму не допустити до здійснення: Вони залякували дітей, погрожували батькам, а деяких вчителів навіть звільнено з праці. Одначе ті листи, що їх отримали школи та окремі сім'ї, де перебували діти зі східніх областей від тих дітей та їхніх батьків, підтверджують великий вплив українізації саме завдяки проведенню цієї дуже влучно продуманої програми.

І. Калинець каже, що в області створено також Товариство „Рідна Школа”, яке розробляє нові програми навчання, вишколу учителів і підготови підручників. А окремі комісії при цьому товаристві створено зокрема для розроблення програм охорони материнства і немовляти та спеціяльних шкіл. Дуже важко тепер з садочками, бо колгоспи, котрі їх утримували, збанкрутували, а батьки не мають змоги їх утримувати, отже єдина надія на парафіяльну допомогу в цій ділянці. Ще розповідає про те, як важко з шкільними приміщеннями, старі розлітаються та просто стають непридатними, а з будуванням нових доводиться важко. Довідуємося також, що виходить газета „Основа”, яку видає Обласне Управління Освіти, де поміщуються матеріяли про життя школи.

Не зважаючи на все, розмовляючи з І. Калинець, маєте враження, що говорите з господарем, який дбає про своє господарство та ще й сусідам хоче допомогти. Тішить її те, що по всій України творяться національні школи. Одначе, на її думку, поки це питання не буде поставлене на державному рівні, то русифікація, виховання так званої інтернаціональної особистости буде продовжуватися.

З жалем кажуть наші гості, що з боку державних чинників немає жодної підтримки, коли ідеться про українізацію шкільництва. Єдина на весь Донбас українська школа в Донецькому, де директором є В. Громовий, рішенням Міністерства Освіти УССР у березні була позбавлена республіканського статусу та переведена на районовий бюджет, що в основному означає бути приреченим на економічну бльокаду.

В. Стрілько каже, що саме в її школі, першій у Східній Україні, ще в 1988-89 шкільному році запровадили години українознавства, що поширилося по інших школах, і саме це була перша вагома цеглина до творення національної школи. Щоб іти наміченим шляхом, були змушені відмовитися від більшости офіційних державних підручників, отже почали творити свої програми та підручники. Сьогодні можуть похвалитися 11-ма підручниками та посібнимаки для вчителів. Це в першу чергу читанки для всіх молодих кляс, які спільно з учителями уклала письменниця Галина Кирпа, буквар „Материнка”, який на замовлення написав Дмитро Чередниченко. Крім того є підручник з етики для молодших кляс „Андрійкова книжечка”, авторства Галини Кирпи та Валентини Стрілько. Цей підручник має за завдання допомогти вчителям проводити виховання через літературу. Ще підкреслює директор Гнідинської школи, що їхня школа — єдина в Україні, де є курс історії української культури. Вона стверджує, що саме школа досі була ворогом свого народу, бо виховувала дітей на фальшивій історії України. Незалежна українська держава може бути лише за умов розвитку Української Національної Школи — бо це майбутність. „Завдання школи сьогодні, щоб стати державою, це з населення виховати народ. Лиш тоді ми не будемо тими онуками, які погано жито сіють”.

Встановлення Української Національної Школи у Східній Україні йде надто повільно. Відчувається що державні та обласні установи прийняли вичікувальне становище. До цього часу не затверджений проєкт концепції національних шкіл України, залишено поза належною підтримкою ті школи, які повністю перейшли на концепцію Української Національної Школи. Не ведеться належна робота щодо оновлення змісту освіти. Немає належної професійної перепідготови вчителів — мало хто з учителів знає правдиву історію України, а без цього національної школи ніяк не буде. Існують особливі перешкоди на шляху видання нових підручників. Переслідується учителів за політичні погляди. У Вінницькій області звільнено з праці трьох директорів за приналежність до Руху, О. Гаврилова, П. Ткачука та О. Колісника. Не зважаючи на те, що на їх захист стала Комісія з питань науки, їх на працю не прийнято. Такі та подібні потягнення викликають страх серед учительства, що є одною з причин затримки на шляху створення Українсікої Національної Школи.

Під кінець розмови одну важливу річ підкреслюють наші гості. Останнім часом комуністичний партійний апарат сильно підняв голову, докладає всіх зусиль, щоб знищити початки Української Національної Школи, навіть на Львівщині, що свідчить, що так звана перемога демократів була лиш тимчасовим здобутком для окремих осіб, а справжня боротьба ще попереду.

Перед нами ще одна картина того, як важко доводиться нашому народові ставити перші кроки на шляху до самостійности.

Міністер...

(Закінчення зі стор. 1)

що терористів було від 6 до 8 осіб. Підрив тривав близько трьох хвилин.

Згідно з повідомленням ТАСС у Москві 23-го липня відбулася нарада керівників КҐБ усіх рівнів, як союзних, так і республіканських. Обговорювалися питання боротьби з організованою злочинністю. Начальник управління для боротьби з організованою злочинністю Д. Лукін повідомив, що тіньова економіка тісно пов'язана з корумпованими особами на високих постах, а також з лідерами злочинних груп. Зростають маштаби особливо жорстоких групових насильницьких дій. Особливо у сфері збройного та ігорного бізнесу, і також серед продавців наркотиків.

Лукін зазначив у своєму докладі, що вже створилася тіньова експортно-імпортна система, є намагання активного вкорінення у банківську мережу. Отож працівники КҐБ нині активно боряться з корупцією і за шість місяців 1991 року викрили 65 злочинних груп, притягли до відповідальности 640 людей, сконфіскували 900 стволів зброї, а також грошей і вартісних речей на суму 138 міл. рублів.

Ю. Шухевич в Йонкерсі

Наталя Невмержицька від імени посадника Йонкерсу Генрі Спалоні передає проклямацію Юрієві Шухевичеві.

У вівторок, 9-го липня. Юрій Шухевич загостив до української громади Йонкерсу.

Після зустрічі, яка відбулася з вояками УПА в суботу, 29-го червня, на оселі СУМА в Елленвіллі і яка мала більш офіційний характер, то в Йонкерсі старанням місцевого Відділу Товариства Вояків УПА ім. ген.—хор. Романа Шухевича в популудневих годинах в Домі Спілки Українськ кої Молоді відбулася товариська зустріч, на яку запрошено секретаря закордонних справ УГВР та голів, а якщо вони були перешкоджені, то в їхньому імені прийшли представники місцевих організацій і товариств.

На зустріч приїхали подруги і друзі також із стейту Ню Джерзі. Зустріч відкрив друг Лев Футала. Він привітав дорогого гостя та Дмитра Калюжного, який супроводжує Юрія Шухевича по ЗСА та Канаді.

При смачній перекусці, про яку подбала управа Дому СУМ, проходила дружня розмова, а дорогий гість розповів присутнім не лише про стан, який сьогодні існує в Україні та в цілому Союзі, але й поділився споминами із зустрічі з окремими особами, які були активними в часі боротьби ОУН-УПА.

Представник місцевого щоденника Ґералд Стейтмент прийшов із репортером і зробив інтерв'ю, а перекладачем був мґр Володимир Микула. Наступного дня, в середу, 10-го липня, було поміщено знимку та інтерв'ю. Крім представника щоденника прибули також представники місцевої телевізії, які передали в середу, 10-го липня, уривки із зустрічі на телебаченні канал 25 о год. 5-ій та 11-ій вечора.

Посадник міста Йонкерсу Генрі Спалоні прийшов о 6-ій год., щоб особисто зустріти героя Юрія та передати грамоту міста Йонкерсу, в якій проголосив день 9-го липня 1991 року Днем Юрія Шухевича, а тому що увечорі на зустрічі не зміг бути, то попросив Наталю Невмержицьку передати грамоту, а від себе і міста Йонкерсу побажав Юрієві Шухевичеві щастя у приватному житті та багато успіхів у праці для добра України в боротьбі та змаганні за свободу і незалежність.

Зустріч закінчено подякою гостеві та всім присутнім.

Після сьомої години вечора можна було зауважити, що біля дому на паркову площу почали заїжджати авта, в яких приїжджали не лише мешканці Йонкерсу, але й околиць, щоб зустрітися та послухати того, який десятки років відсидів у таборах, але не відрікся у своєму дитинстві ідей батька.

О 8-ій год. вечора голова Відділу Товариства Вояків УПА ім. ген.-хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки Роман Глушко привітав дорогого гостя Юрія Шухевича, а присутні спонтанними оплесками та вставанням з місць вітали гостя при вході на залю. До президії попросив о. Ігоря Міджака, секретаря закордонних справ УГВР Миколу Лебедя, привітав присутніх на залі заступника голови Екзекутиви УККА Йосипа Лисогора та голову Відділу УККА повіту Вестчестеру Мирослава Климка, а на ведучого вечором попросив голову Головної Управи Т-ва Вояків УПА друга Лева Футалу.

Лев Футала розповів про життєвий шлях Юрія Шухевича і підкреслив, „що ми щасливі вітати героя, який мав дар надприродної могутности, що його Всевишній втілив в нього і казав йому стояти і витримати, щоб у свій час бути прикладом для усіх, які боролися і борються сьогодні”.

Запрошений до слова Юрій Шухевич у своїй промові старався насвітлити усі прояви у сьогоднішній УССР і СССР. Інформував про Рух, про його діяльність, про Українську національну партію тощо. Про зміни в Україні доповідач сказав, що ці зміни дуже поверхові. Коли ходить про Західню Україну, то вона була під большевицькою окупацією лише 45 років, а надніпрянська Україна була понад сімдесят років, то вона краще знає большевицьку дійсність. Згадав про Січових Стрільців, про Галицьку Армію, які йшли на Наддніпрянщину, щоб розказати про соборність. Так само ОУН, яка зродилася в Галичині, виступала за соборність і не може бути гадки про якусь автономію для Галичини, але нам підкидають ідею автономії. Розказав також про Українську Міжпартійну Асамблею, якої він є головою, про страйкові комітети, а закінчив свою промову закликом до діяспори, щоб зуміла об'єднатися та допомагати Україні. Вставанням з місць та довготривалими оплесками присутні влаштували овацію.

Після доповіді були запити, на які доповідач давав відповіді. Цю небуденну зустріч закінчено українським національним гимном, а після того присутні підходили до гостя, віталися з ним та бажали успіхів. Деякі пригадували рідних, з якими в Україні ходили до школи, працювали, а були також і рідні.

Присутні ще довго не розходилися, ділилися враженнями з вечора, з рідкісної зустрічі, про яку тяжко було мріяти.

Л. Л.

Ройовий УПА І. Гарасимів „Палій” відійшов у вічність

Від друга „Цяпки” із далекої Австралії надійшла сумна вістка, що 12-го липня ц. р. помер св. п. Іван Гарасимів „Палій”. Похоронні відправи відбулися 15-го липня в церкві св. Андрія в Літкомбі.

Іван Гарасимів „Палій” відомий своїми споминами, які підготовляються до друку у видавництві „Літопис УПА”. На підставі цих споминів подаємо його сильветку як українського воїна-повстанця.

І. Гарасимів — син Гуцульщини. Здобув середню освіту. Як член юнацтва ОУН зголосився восени 1943 року до школи УПА „Олені”, яку відбув на горі Магура біля Брязи під командою к-ра „Поля”. Там рівночасно відбували інтенсивні вишколи дві групи повстанців — старшинська і підстаршинська. 15-го червня 1944 р. він закінчив підстаршинську школу. З групою підстаршин перейшов у Перемищину під команду к-ра „Ірки”. Тут почалася організація нових сотень УПА. Друга „Палія” призначено до сотні к-ра „Лиса” на пост ройового. Зі сотнею він перейшов на Лемківщину де оформився новий курінь УПА під командою к-ра „Рена” — В. Мізерного. На гірському хребті Букове Бердо перейшов додатковий перевишкіл. Був призначений до сотні к-ра „Веселого”. З цією сотнею перейшов щасливо фронт та відбув пропагандивний рейд по Бойківщині. Взимі 1944—1945 року перейшов на Лемківщину, що була тоді під польським пануванням. Тут д. „Палій” взяв участь у великому бою сотні к-ра „Веселого” з „Червоною мітлою” в селі Струбовиська 21-го березня 1945 року.

Після розбиття сотні й смерти к-ра „Веселого” настали важкі часи — переховування в лісах, хвороба.

В квітні 1945 р. перейшов успішно санітарний курс, який проводили лікарі „Шувар” і „Горислав”. Після вишколу перейшов до своєї сотні, яку очолив сотенний „Ярич”. Тут дістав призначення на сотенного санітара. Він старався допомогти хворим та виснаженим повстанцям, застосовуючи лікувальні трави та краще відживлення. Функцію сотенного санітара виконував далі під командою нового сотенного „Дідика”.

На весні 1946 року к-р „Дідик” призначив д. „Палія” на пост ройового. Цією номінацією він дуже радів. Він був, як кажуть, вродженим вояком. В боях був відважним та справно командував роєм, даючи добрий приклад.

Рік 1946-ий був роком більших і менших боїв усіх лемківських сотень куреня „Рена”. В цих боях стояв завжди в передових лініях ройовий „Палій”. Він — учасник великих боїв сотень „Хріна”, „Дідика”, „Біра”, „Стаха” і „Мирона”, коли від 19-го до 30-го березня 1946 р. ВП та погранічні застави опустили терен і здалися чехо-словацькій армії.

Восени 1946 року перейшов зі сотнею нового командира „Бродича” в західню Лемківщину. Це перша сотня УПА, яка діяла на найдальших окраїнах західніх етнографічних територій України. В нових обставинах д. „Палій” був не тільки прикладним старшиною, але й добрим пропаґатором українських вольних ідей.

Під час „Акції Вісла” ціла сотня зазнавала великих ударів зі сторони переважаючих сил польської та чехо-словацької армій. І в цих, здавалобся, безвихідних ситуаціях д. „Палій” давав приклад відваги, жертвенности, витривалости, проворности та віри в українську правду. Про це пише він у своїх споминах: „В нас була велика ідейність, палке вояцьке завзяття, ненависть до ворога та палка любов і самопосвята для України”.

У своїх споминах д. „Палій” представив реально життя стрілецтва, підстаршин та старшин. Часами воно було то світле, то понуре, а часто важке, безнадійне, жахливе. Але з кожної ситуації був вихід. Це видно в детальних описах лісового таборування, на вишколах, під час переходу фронтів, в боях, в час зимових бльокад, голодування та хвороби плямистого тифу.

Покійний д. „Палій” брав участь у 31 більшому бою та 21-ій бойовій акції менших розмірів.

В кінці прийшов довгий, небезпечний, повний напруги, рейд на захід, який закінчився щасливо, щоб пожити вільним життям.

Висловлюємо щирі співчуття шановній дружині та його побратимам друзям: нот. „Дорошеві”, ройовим „Зеленому”, „Райтерові”, „Гопорові” та всім друзям Станиці Вояків УПА в Австралії, які спільно воювали за волю України!

Степан Ґоляш

Повідомляємо родину, приятелів і знайомих, що

8-го серпня 1991 р.
в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

буде відправлена

СЛУЖБА БОЖА

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ
нашого улюбленого
СИНА, БРАТА

бл. п.

Ігоря Ореста Крицака

Просимо помолитися спільно з нами за спокій душі.

Мати — МАРІЯ СТЕФАНІВ з родиною

Ділимося з болючою і сумною вісткою з друзями, знайомими і українською громадою тут і в Україні, що в середу, 24-го липня 1991 р. відійшов у вічність

наш невіджалуваний і найдорожчий
БАТЬКО, БРАТ, ВУЙКО і ШВАҐЕР

бл. п. д-р

Богдан Бородайко

ПАРАСТАС - п'ятниця, 26-го липня, год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН — субота, 27-го липня о год. 9:30 ранку в церкві св. Юра в Ню Йорку, а опісля на український католицький цвинтар св. Духа, Гемптонбурґ, Н. Й.

У безмежному горю залишені:

доњка — ІРИНА БОРОДАЙКО
шваґерка — ЯРОСЛАВА ПАВЛІВ
сестра — ЯРОСЛАВА СТАВНИЧА зі сином ЮРІЄМ і його дружиною ЗОРІЯНОЮ
брати —
КОРНЕЛЬ з родиною
д-р ЛЮБОМИР з родиною
кузенки —
ХРИСТИНА КУШНІР з родиною
ЛІЛІЯНА БОГДАН з родиною
МАРТА ВІЛЛЯ з родиною
та дальша родина в Америці й Україні

Подвоєння добродійства

„Чи далі є актуальна програма фондів?" Відповідь позитивна: так! Пожертви на українські студії в Гарварді матимуть подвійну вартість ще в 1991-92 роках. Американська державна установа, Національна Фундація Гуманістики у Вашингтоні, додає власні фонди, доляр за доляр, до нових пожертв на українську науку в Гарварді, конкретно на працю в рамках Гарвардського Проекту для відзначення Тисячоліття Хрещення Руси-України. Отже в Гарварді пожертва громадян сьогодні подвоюється!

Вперше українці скористали з дорівнювальних фондів Національної Фундації Гуманістики саме в результаті старання Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету. Чотири роки тому співробітники УНІГУ внесли формальне прохання на базі пропонованої ними нової наукової праці Гарвардського Проєкту. Після критичного огляду спеціалістів Фундація признала значну субвенцію на цю працю. Завдяки щедрості добродіїв та прихильників ФКУ здобуто двісті тисяч долярів, і таку суму Фундація віддала на дорівнювання наших поточних громадських пожертв на цей проєкт в 1987-89 рр. Подібною дорогою отримано також субвенцію на працю над архівами України. З призначених дорівнювальних фондів здобуто ще 50,000 долярів державних фондів у результаті нових датків від жертводавців ФКУ.

Минулого року завдяки щедрості громади та постанові крайової фундації гуманістики україністи в Гарварді отримали додаткові суми 24,000 дол. на архівну працю та 30,000 дол. на Гарвардський Проєкт. Подвоєння пожертв є далі актуальне в цьому році, тому дуже просимо використати цю унікальну нагоду, щоб скласти новий щедрий даток на українські студії в Гарвардському університеті, подвоїти фонди на рахунок американської добродійної фундації.

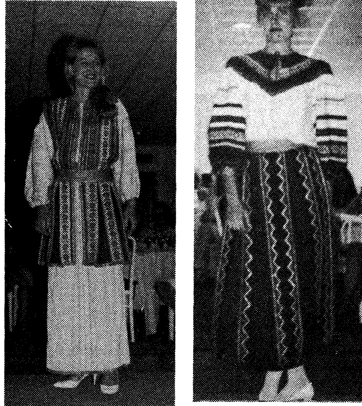
Пожертви для подвоєння можна слати на адресу: Harvard University, Ukrainian Studies Fund, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass. 02138, чеки виписувати на Ukrainian Studies Fund.

ФКУ

Показ моди зібрав фонди на Український Музей

У червні, так як попередніми роками, Український Музей влаштував за допомогою щирих і випробуваних приятелів товариську імпрезу над океаном для зібрання дальших фондів призначених на розбудову музею.

Понад 150 гостей зібралося в готелі Воррен у Спрінг Лейк, Ню Дж, щоб перебути декілька годин в прегарному оточенні, при смачному полуденку та естетичній насолоді показу моди, виведеної молодими чарівними українками. Показом вела голова окремого комітету для таких імпрез Тетяна Тершаковець, а молоді дівчата, в більшості членки пластового куреня „Спартанки", граціозно, повні ентузіязму виводили щораз нові строї так сьогоднішні із крамниці-бутік в Коннектикат, яку провадить Орест Білоус, дочка члена комітету Лідії Білоус, крамниці Ірини Масної-Лішмен і строї виконані молодою проєктувальницею мод з України Ольгою Павленко-Яремою. Її праці були найбільш цікаві, бо тут учасники цієї вдалої імпрези мали нагоду побачити гармонійне і прегарне получення сучасної моди з українською народною ношею або на її узорах. Це викликало загальне захоплення, а один із

Адріяна Лучечко в одязі виконаному О. Павленко-Яремою.

Оленка Червоняк в іншому використанні українських мотивів руками О. Павленко-Яреми.

Аня Тершаковець у сучасному костюмі.

найкращих її уборів закупили для Українського Музею Юліян і Марія Бачинські, одні із найбільше жертвенних приятелів Українського Музею, які у великій мірі були також фундаторами цієї імпрези.

До успіху її причинилися також усі членки Комітету збирання фондів для музею, маючи ще й особливу допомогу Дані Чуми з Торонто, яка, як власниця крамниці з жіночим убранням, подала практичні поради.

Завдяки ентузіязмові такого великого кола приятелів, імпреза принесла поважні нові грошеві фонди, які, як зазначив у своєму слові президент Ради директорів Українського Музею інж. Тит Геврик, тепер особливо важливі, коли зближається 15-річчя заснування Українського Музею, а перед ним стоїть важливе завдання бути культурним амбасадором України в ЗСА.

Н. Н.

У КАЛУЗЬКІЙ ОБЛАСТІ, Росія, в дуже „мудрий" спосіб заохочують громадян до донорства: донорам надаються полегші у купівлі горілки.

В НАРОДИЦЬКОМУ РАЙОНІ на Житомирщині, який найбільше потерпів від чорнобильської катастрофи, час несподівано пішов назад: нещодавно в Заліссі, одному з сіл району, встановлено пам'ятник Ленінові.

Появилася відеострічка про переселенчий табір у Міттенвальді

Колишні мешканці переселенчого табору у Міттенвальді в Німеччині напевно приймуть з радістю вістку, що появилася стрічка-відео під назвою „Спомини про Міттенвальд", яка може їм пригадати давні роки важких, але часто приємних, не забутніх років життя у спільному таборі для українських переселенців, в якому перебувало понад сім тисяч осіб. На стрічці можна побачити найбільш активні 1946 і 1948 роки до часу, коли більшість мешканців табору роз'їхалася по всіх країнах світу.

Фільм складається із трьох частин, які є однак з'єднані між собою. Спогади д-ра Остапа Винницького про історію міттенвальдського табору у формі його розповіді в часі відвідин місця табору у 1989 році, десятки гарних, кольорових видів Міттенвальду та околиці, розмова із комендантом касарні, що тепер є на тому місці, майором Менке, а відтак спомини, переплетені власними переживаннями та поезіями представляють одну частину відеострічки. Друга — це статистичні та адміністративні інформації про міттенвальдський табір. Третю творить дискусійний панель колишніх мешканців табору у Міттенвальді, їхні особисті переживання і загальні враження про таборове життя. Ця частина відеострічки ілюстрована численними фотознімками із таборового життя, що залишилися в альбомах колишніх мешканців табору.

Таборове життя, як бачимо із фільму, було незвичайно активне і повне. Особливо в таборі розвивалися молодечі організації, в першу чергу Пласт, СУМ, а також ціла спортова активність товариства „Леви", в якому брали участь тодішні аси-спортовці футболу та легкоатлетики. Більшість мешканців табору перебувала в так званій „Єґер касерне", що сьогодні носить назву „Едельвайскасерне" і про цю саме „Єґеркасерне" часто згадують ті, які там довше або коротше перебували. У багатьох колишніх мешканців згадки з цієї касарні ніяк не зв'язані із важким вояцьким вишколом, а радше романтичні та сантиментальні.

Це і є, може, причиною, що колишні „міттенвальдці" часто ще тепер зустрічаються на окремих з'їздах та згадують ці давні роки. Також усі, чиї шляхи подорожей ведуть через Німеччину, відвідують цей закуток Баварії біля підніжжя Альп. А тепер посадник міста запросив українців у майбутньому перевести таки там один зі своїх з'їздів.

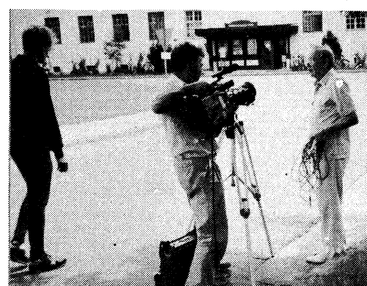
Цього року відбувся третій з'їзд колишніх мешканців Міттенвальду на Союзівці. Можливо, й справді четвертий вірні своїм споминам „таборовики" з „Єґеркасерне" відсвяткують у самому місці своїх молодечих поривів і переживань.

А покищо вони можуть пригадувати собі кожночасно давні роки, приглядаючись знімкам та слухаючи розповіді на відеокасеті під назвою „Спомини про Міттенвальд".

Її можна закупити в ЗСА у Я. Дужого за ціну 35 ам. дол. За адресою 26 657 Haver Hill, Warren, Mich.48091 або у д-ра Остапа Винницького, ініціятора цієї сантиментальної відеокасети, за ціну 40 кан. дол. за адресою:35601 Warrender Ave Etobicoke, Ont., Canada, M9B 5Z5.

В ціну касети входить також поштові витрати.

Н. Н.

Д-р О. Винницький (перший справа) в часі накручування відеострічки у 1989 році в Міттенвальді.

НОВИЙ СОКІЛ
Пл. Вих. Табір Новаків
ВІТАЙ УКРАЇНО
ПРИВІТ
Вітай Україно
Ґотуйсь
6-27.7.1991.
Бр. Юри Правак

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації „Свободи"

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПООДИНОКІ ОСОБИ,

ЩО АДМІНІСТРАЦІЯ НЕ БУДЕ ПОМІЩУВАТИ ЖАДНИХ ОГОЛОШЕНЬ

якщо попередні рахунки

НЕ БУДУТЬ ВИРІВНЯНІ

Окремих листів у тій справі не будеться відписувати.

ВСІ РАХУНКИ МУСЯТЬ БУТИ ЗАПЛАЧЕНІ ДО 15 ДНІВ ВІД ДНЯ ПОЯВИ.